

Sofia Camnerins anförande på Equmeniakyrkans Medarbetarkonferens den 8 januari 2014

Jag vill i min respons utgå från det nya missionsdokumentet: *Tillsammans för livet. Mission och evangelisation i en värld i förändring* (SKR 2013), finns att ladda ner gratis här: http://www.skr.org/wp-content/uploads/2013/11/tillsammans_for_livet.pdf

I paragraf 2 står det såhär:

”Mission utgår från den treenige Gudens hjärta och den kärlek som förenar den heliga treenigheten flödar över hela mänskligheten och skapelsen. Den missionerande Guden som sände Sonen till världen kallar hela Guds folk (Joh 20:21) och utrustar det med kraft att vara en hoppets gemenskap. Kyrkans uppdrag är att lovsjunga livet och att med den heliga Andens kraft stå emot och förvandla alla destruktiva krafter som hotar livet. Hur viktigt är det inte att ”[t]a emot helig ande” (Joh 20:22) för att bli levande vittnen om det kommande gudsriket! Hur kan vi idag, utifrån en förnyad förståelse av Andens mission, återupptäcka Guds mission i en värld av förändring och mångfald?”

Så kan vi läsa om migrationen som en av de största utmaningar världen möter idag, precis som Marco Helles nyss talat om. Även en ”global kristendom” där majoriteten kristna antingen bor eller har sitt ursprung i det globala syd eller öst. Migrationen har blivit ett globalt, komplext rörelsemönster som omvandlar det kristna landskapet. Vilka insikter för missionens och evangelisationens teologi, dagordning och praxis ger denna förskjutning av kristenhetens tyngdpunkt?

Så står det om kyrkan i paragraf 10:

”Kyrkan är Guds gåva till världen för dess förvandling på väg mot Guds rike. Kyrkans uppdrag är att ge nytt liv och berätta om Guds kärleksfulla närvaro i vår värld. Vi måste delta i Guds mission i enhet, övervinna splittringarna och spänningarna som finns ibland oss, så att världen kan tro och alla bli ett (Joh 17:21). Kyrkan, gemenskapen av Kristi efterföljare, måste bli en inkluderande gemenskap som finns till för helande och försoning för världen. Hur kan kyrkan förnya sig själv, bli missionell och arbeta tillsammans för livet i dess fullhet?”

Min respons har två huvudfokus: praktik och teologi

Praktik..

Vilka är vår tids mest brännande behov som behöver vårt svar?

Marco Helles lyfter dessa brännande behov och migrationen/den nödvändiga mångfalden som en av vår tids absolut största utmaningar. I den ekumeniska världsvida kyrkan talar man om just migrationen och miljöhotet som vår tids största utmaningar. Hur välkomnar vi främlingen, flyktingen, den faderlöse och änkan? Det är ett paradigms för vår kristna tro, att visa gästfrihet och att bjuda in till generösa bordsgemenskaper. Gör vi det? Står vi ut med skillnader som skaver, när vi de facto måste inse att vi inte kan få den andre att bli som vi själva? Hur skapar vi miljöer som inte förutsätter likhet? Jag tror att vi behöver hitta tillbaka till att tydligt se kyrkan som gåva, församlingen som gåva och att sändaren av denna gåva inte är vi själva utan Gud som är kyrkans subjekt. Vi är alla mottagare av denna gåva. Vi behöver återfinna detta

ursprung både i teorin/teologin och i praktiken. Jag tror nämligen att det gör något med oss själva, de ordningar vi gestaltar, om vi öppnar upp oss mot kyrkans subjekt som inte är vi själva. Jag tror att vi skulle få se mer av allvar, djup och förvandlande andlighet. Därför tror jag att vi i gudstjänsten och i alla våra aktiviteter (jag älskar våra aktiviteter men tror att vi även behöver se dessa mer som gåvor) behöver fundera över hur vi skapar mer tillåtande rum, rum som tillåter det heliga, möten med det heliga och inte så mycket vakar över gränserna. För det är när vi inte har grunden som gränser blir viktiga. Om jag får raljera och förenkla lite: yttlig gemenskap kräver gränser för att överhuvudtaget kunna vara en gemenskap. ”Djup” gemenskap, som bygger på tillvändhet till Guds närvaro, ansikten vända mot Gud och inte i första hand till vad andra just nu håller på med i kyrkbänken precis bakom, vad de andra uttrycker, säger, hur de betar sig, lämnar istället utrymme åt vördnad inför mysteriet. När det är till Guds handlande i gudstjänsten vi vänder vårt ansikte, behöver vi inte titta på gränserna.

Jag (som så många andra – jag vet) fascineras ofta över den urgamla liturgin som vi möter i exempelvis ortodoxa gudstjänster. Där finns allvaret, heligheten och friheten samtidigt. Gudstjänstbesökare kan komma och gå lite som de vill under den långa mässan. Detta eftersom fokus inte ligger där. Fokus ligger inte på huruvida människor kommer och går. Detta innebär inte att människorna är oviktiga. Kyrkan är de heligas gemenskap och Gud ska inte sökas bortanför relationer eller i någon slags avskurenhet från det mänskliga, Ordet blev kött. Gud är inkarnerad. Gud är gemenskapens transcendens, dess essens och transcendens, för Gud själv är gemenskap. 1 Joh 1:3 är en nyckelvers: ”Det vi har sett och hört förkunnar vi för er, för att också ni skall vara med i **vår gemenskap**, som är en **gemenskap** med Fadern och hans son Jesus Kristus.”

Alltså: att söka en djup gemenskap och vända ansiktet till det heliga, se Gud som subjekt och kyrkan som gåva, innebär att söka och ta emot Gud i sin nästa, i gemenskapen. Då låter vi gudstjänsten präglas av allvar och helighet, vördnad och så lämnar vi utrymme åt Gud att verka. Det ger *samtidigt* frihet, rymd, rum för sökande, prövande och för människor som inte orkar sitta still i kyrkbänken, inte heller kanske integreras såsom vi önskar, de som aldrig någonsin kommer att bli ”som oss”.

En bild för denna helighet *och* frihet i gudstjänsten är det moment då det är möjligt att få gå runt i rummet. Brödet och vinet delas. Sånger sjungs, böner bes. Man kan få tända ljus. Den som vill kan få sitta kvar i bänken. Man kan få personlig förbön. Om några vill delta i en symbolhandling är det möjligt att göra det. Det är ett rum av frihet och helighet. En plats där man får berätta sanningen och just därför mötas av upprättelse och förlåtelse. Det är rummet där alla åldrar deltar och även barnen kan känna att de är med. Då det är mer rörelse i denna del av gudstjänsten, även möjligt att få ”göra” något, som att skriva eller rita en bön, lägga en sten inför korset, kan barn tycka om att vara med.

I paragraf 47 står det såhär:

”Jesus lovar att de sista skall bli de första (Matt 20:16). När kyrkan visar stor gästfrihet mot dem som utesluts ur samhällsgemenskapen, visar den på ett åtagande som förverkligar Guds rikets inneboende värden (Jes 58:6).”

I paragraf 70 står det såhär:

”Kom ihåg att visa gästfrihet, ty det har hänt att de som gjort det har haft änglar till gäster utan att veta om det.” (Heb 13:2). Kyrkor kan vara en tillflyktsort för migrantgrupper. De kan också vara medvetna kontaktpunkter för interkulturellt engagemang. Kyrkorna är kallade att vara ett för att kunna tjäna Guds mission bortom etniska och kulturella gränser och borde skapa ett

mångkulturellt missionsarbete som ett konkret uttryck för gemensamt vittnesbörd i mångfald. Detta kan innebära att förespråka rättvisa i fråga om migrationspolitik och motstånd mot främlingsfientlighet och rasism. Kvinnor, barn och papperslösa arbetare är ofta de mest sårbara bland migranter i alla sammanhang. Men kvinnor är också ofta i framkanten när det gäller nya former för migrantverksamhet.”

”Det gemensamma bästa” (common good) är ett annat uttryck som återkommer i ekumeniska sammanhang och skrivningar. Hur värnar vi det gemensamma bästa? I Missionsdokumentet finns även texten ”Kristet vittnesbörd i en mångreligiös värld”, ett dokument som Kyrkornas Världsråd, Evangeliska världssalliansen och Påvliga rådet för interreligiös dialog har antagit. Här betonas att kristet vittnesbörd och evangelisation alltid måste styras av livsbejakande värden och vikten av alla människors religionsfrihet, samt ”ge uttryck för ömsesidig respekt och solidaritet som främjar rättvisa, fred och det gemensamma bästa för alla.” Särskilt viktig är dialogen mellan människor av olika religioner, inte bara i mångreligiösa sammanhang utan lika mycket där det finns en stor majoritet av en viss tro.

... och teologi

Som jag sa så har jag två fokus i den här responsen: praktik och teologi. Så nu teologi.

Vilka är vår tids mest brännande frågor som behöver tydning? Vad är vår tids ”från”? Detta med teologi och teologisk tolkning har ju diskuterats somligt under hösten och fortsätter i viss mån fortfarande. Bara att jag precis sa: ”Vilka är vår tids mest brännande frågor som behöver tydning? Vad är vår tids från?” avslöjar en del om hur jag ser på teologi och hur jag är utbildad i att tänka kring teologi. Med *teologi* menar jag tolkningar av Gud, människors situation och förhållande till Gud.

Hur gör vi teologi och vilka är teologins källor? Här har vi olika syn och det finns olika skolor. En enkel uppdelning är att skilja på ”teologi uppifrån” och ”teologi nedifrån”, en deduktiv eller en induktiv teologi. Med detta menas, något förenklat, att ta sin utgångspunkt i uppenbarelsen eller i människors erfarenhet. Jag menar att en kristen teologi behöver hantera erfarenhet, uppenbarelse, skrift, tradition, kultur och förnuft för att kunna möta de krav som ställs på den. En ledstjärna för mitt arbete har alltid varit att tolkningar skall framställas så trovärdigt som möjligt i den aktuella sociala och kulturella situationen.

Jag menar att läran om frälsningen, soteriologin, kan beskrivas som ett ”från” och ”till”. ”Från” inrymmer det man skall frälsas ifrån, vilket i kristen teologi har beskrivits som bland annat synd, slaveri, död, lag, ondska, djävul och förtryck. Det man skall frälsas ”till” har beskrivits som evigt liv, frihet, gudomligt barnskap, befrielse, ljus och liv.

Så vad är ”från” i vår tid, i vårt sammanhang? Jag tror att ett viktigt ”från” handlar om klimaträdsla, inte minst bland unga. Denna rädsla bottnar i rädslan för döden. ”Från” i vår tid är därför primärt rädsla, tror jag. Hur talar vi om frälsningen då?

Jag hade ett viktigt samtal med min äldsta dotter häromdagen. Hon går i 6:an och är snart 13 år. Vi pratade om rädsor. Jag berättade att när jag var i hennes ålder var vi rädda för ett nytt världskrig. Jag är ju uppvuxen på 70-talet under det kalla kriget, upprustningen, Ryssland och USA. Vem skulle först trycka på kärnvapen-knappen? Det var många kvällar jag hade svårt att somna. Idag berättar min dotter att ”alla” är rädda för att jorden ska gå under på grund av klimatförändringarna. ”Alla i min klass, alla jag känner.” Hon säger: ”vi vet ju att jorden till slut kommer att slukas av solen... vi undrar om vi kommer att hinna bygga nya stora

rymdfarkoster som kan rädda jordens befolkning innan antingen solen hinner sluka jorden eller jorden gå under i en naturkatastrof och när ska USA, Kina och Indien fatta att vi måste göra något nu? Jag tycker att alla borde sluta köra bil”.

Så pratade vi lite om vad vi faktiskt kan göra. Det finns ju massor av saker vi faktiskt kan göra. Exempelvis inte köpa så mycket nya prylar, äta mer klimatsmart och åka mindre bil. Men framförallt sa jag, så tror jag att Gud håller allt i sin hand. Jag tror inte att den sista sanningen är katastrof utan befrielse. Jag tror på Guds löften att vi inte ska vara rädda, att Gud är den första och sista och att det är Gud som är frälsaren, inte *vi*. För även vi kristna kan låta som nya värsta sortens domedagspredikanter när vi förkunnar klimathotet som att allt endast hänger på oss själva. Vi förmedlar inte hopp och inte tro om vi inte samtidigt kan berätta om Guds löften. Som i Jes 9: 2-7:

Det folk som vandrar i mörkret

ser ett stort ljus,

över dem som bor i mörkrets land

strålar ljuset fram.

Ty ett barn har fötts,

en son är oss given.

Väldet är lagt på hans axlar,

och detta är hans namn:

Allvis härskare,

Gudomlig hjälte,

Evig fader,

Fredsfurste.

Väldet skall bli stort,

fredens välsignelser utan gräns

för Davids tron och hans rike.

Det skall befastas och hållas vid makt

med rätt och rättfärdighet

nu och för evigt.

Herren Sebaots lidelse

skall göra detta.

Jesus är vår frälsning. Jesus är Guds gåva. Jesus är räddning undan det onda, död, synd och lidande och vårt svar är kärlekens tjänst.

Jag välkomnar för övrigt ett samtal om vad vår tids ”från” är och vad då evangeliets ”till” är, vårt svar som kristna på vad frälsning är och på vad korset gör.

Avslutande tillägg

Jag tror det finns många ”från” i vår tid: ensamhetskänslor och oduglighetskänslor, känslor av meningslöshet och att inte räkna till. Andra ”från” är kanske viss skuld, borde i alla fall vara det, som bottnar i insikten om egoism, att leva över jordens tillgångar, insikter om att karriär och pengar tar över tid och närvaro med de man älskar mest. Det finns också andra rädslor som att ”tekniken tar över”, robotarna tar över, rädsla för vad genteknik och annan teknik ska föra med sig. Inte minst rädsla för sjukdomar, att inte få vara frisk. Det finns mycket rädsla för mat man inte kan lita på. Jag tror också det finns en insikt om skuld och ansvar för nya människor som kommer hit. Det finns andra ”från” som när man inte får pengarna att räcka, när man oroar ihjäl sig över sina barn som drar hemifrån och bara är försvunna, när ens föräldrarna blir fulla varenda kväll, när man inte vet om man får stanna här, när man lever med trauman.

Vad är ”till” i praktik och teologi om detta stämmer? Det är frågor som en ”kyrka för hela livet där mötet med Jesus Kristus förvandlar mig, dig och världen”, behöver kunna svara på.

Jag vill avsluta med ett referat ur min och Arne Fritzsons bok *Försoning behövs* (Verbum 2012), s. 176f.

Vår gemensamma dröm är en kyrka som gestaltar försoningens rum. Det är inte ett rum, inte heller ett stängt rum. I vissa tider och på vissa platser behöver rummen vara mycket skyddade. I andra tider och på andra platser är det helt öppna rum. Det kan vara rum som man får vara kvar i, men också rum som man kallas ut ur. I församlingen som gestaltar försoningens rum, är det möjligt att föra eftertänksamma och engagerade samtal om det som är angeläget, även om det man inte är överens om. I församlingen som gestaltar försoningens rum, är alla välkomna, på riktigt.

Försoningens rum är ett mångfaldens rum där trons många uttryck får plats. Det skall vara så rymligt att olikheter får plats men ändå inte så stort att någon kan känna sig ensam och övergiven. När Guds kyrka är som verkligast är den en nådens plats där det finns närhet och utrymme samtidigt. Detta för att kyrkan i första hand inte är något som människor skapar, utan för att den är en gåva från Gud. Gud är kyrkans första subjekt.

Där finns Guds nåd som omsluter mänskligt liv och som väcker tro, hopp och kärlek. Kyrkan får genom Guds nåd vittna för världen om Guds handlande i skapelsen och frälsningen. Genom det får den vara ett rum som är fylld av den försoning som är Guds gåva till oss. I kyrkan nås människor av Guds kallelse som sänder dem ut i världen. Det försoningens rum som kyrkan gestaltar är därför även ett rum som man också går ut ur, buren av den Guds kärlek som omfamnar hela skapelsen. Kyrkan firar gudstjänst för hela världens skull. Brödet och vinet bärs med, som handling och förhållningssätt, för att försoning ska levast och praktiseras och för att världen behöver den försoning som skapar och bär Guds kyrka.

